

CRNA UDOVICA

Najotrovniji europski pauk! Otrov četrnaest puta jači od otrova čegrtuše! Nesnosni bolovi nakon uboda pauka! Najezda otrovnih pauka u Istri! Da li seruma ima u dovoljnim količinama!...i još mnogi natpisi u tisku prošlih godina često stvaraju nelagodu među stanovništvom Istre i njihovih gostiju. Kod nekih ljudi je poznata pojava i prirodnog straha od pauka – arahnofobija pa takva saznanja šire sa dozom panike. Još ako kažemo da takav opasan pauk živi tu oko nas i ako ga zovemo zlokobnim imenom **crna udovica**, strah od tog pauka postane još izraženiji. Ljudi ga onda počinju «viđati» svugdje. Na optuženičkoj klupi se nađu svi pauci koji imaju pjege na zatku, koji su crne boje ali i ostali koji se mogu zamijetiti u vrtovima i okućnicama a izgledaju nam «opasno».

Crnu udovicu (*Latrodectus tredecimguttatus*) bi prema slobodnom prijevodu njenog latinskog imena mogli nazvati «potajni ujedač sa trinaest pjega». Ovisno od godine, možemo naći u većem ili manjem broju u skoro čitavoj južnoj Istri od Plomina, Labina, šire okolice Pule, Vodnjana, Žminja, Bala, Kanfanara, šireg rovinjskog područja pa do Vrsara, Poreča i Novigrada. Odrasla ženka je crne baršunaste boje sa različitim brojem crvenih pjega na leđnom dijelu zatka, sa dugačkim gracioznim nogama i dužine tijela 15 -18 mm. Pojavljuje se od mjeseca svibnja pa do studenog kada svi odrasli primjerci ženki ugibaju. Topla jesen može produžiti njihovo preživljavanje i do prosinca. Da bi se pojavile i slijedeće godine ženke u gnijezdu ostavljaju potomstvo u posebnim oprecima loptastog izgleda, smeđe boje tzv. kokonima. Materijal od kojeg su kokoni izrađeni posjeduje izuzetne izolacijske karakteristike pa mladi paučići, iako se izlegu već tijekom jeseni, čitavi nepovoljni period provode u njima. Hladnoća, pljesni u kišnom periodu i

paraziti uništavaju dio pomlatka tijekom zime i proljeća. Veliki broj malih pauka biva smanjen i međusobnim kanibalizmom, pa možemo slobodno reći da mladi pauci prežive jedući svoju braću unutar kokona. Preživjeli pauci u svibnju izlaze iz kokona, razmile se po okolini gnijezda pokojne majke i započinju novi ciklus. Grade nova gnijezda u travi i uz različite barijere npr. suhozide, panjeve i sl. Ukoliko se stanište nalazi u neposrednoj blizini ljudskih nastambi gnijezda mogu biti i u vrtovima, među povrćem, uz same zidove okućnica a rijetko i unutar objekta donesene različitim alatima, obucom ili ubranim plodovima. Uglavnom miruje u gnijezdu satkanom od nepravilne, neugledne, šlampave mreže čvrstih niti i čeka plijen. Zalutalog kornjaša ili skakavca ne smije propustiti pa joj vjerojatno priroda zato i podarila tako jaki otrov sposoban da usmrti i daleko veći plijen. Uz dovoljno hrane brzo stasa u zrelu jedinku. Spolno zrele jedinke se zamjećuju krajem lipnja i početkom srpnja kada se pare. Ženka obično «smaže» partnera nakon parenja ali ukoliko su u neposrednoj blizini nađe druga ženka i nju ubija, tako da se ne može reći da se radi samo o «spolnoj nesnošljivosti». Ostatak sezone provodi u lovu i polijeganju jajašaca u kokone kako bi osigurala potomstvo za slijedeću godinu.

Da razbijemo strah od crne udovice evo nekoliko činjenica.

- Prema statistikama, kod ljudi koji stradaju od otrovnih uboda člankonožaca najveći broj otpada na ubode pčela, stršljena, osa itd. Ubod crne udovice se dešava rijetko.
- Ubod crne udovice, u principu, nije smrtonosan. Komplikacije mogu nastati kod djece ili kroničnih bolesnika.
- Udovica je plaha i uvijek se povlači u dubinu gnijezda ako joj se približimo.
- Da bi udovica ubola mora se ispuniti slijedeće preduvjete: mora biti odrasla ženka (samo ona može probosti ljudsku kožu), mora biti prednjom stranom okrenuta prema koži da bi napravila ubod, mora biti isprovocirana odnosno nagnječena i, na kraju, ni svaki ubod ne mora biti otrovan jer je istiskivanje otrova voljno regulirano.

Nekada su ubodi bili češći jer je do uboda dolazilo za vrijeme ručnog branja i nošenja snopova žita pa bi se svi navedeni preduvjeti ispunili. Danas takve poslove obavlja mehanizacija.

Ako se, ipak, desi...

Ubod crne udovice može biti neprimjetan, a većina liječenih je sumnjalo da su se uboli na travu ili trn. Jaka bol koja se javlja desetak minuta nakon ujeda često je prvi znak da se ubod desio. Sam čovjek ne može učiniti mnogo. Mjesto uboda ne treba obrađivati, ne raditi podveze, već što prije potražiti liječničku pomoć kao bi primili serum protiv uboda. Seruma ima dovoljno te nema razloga za paniku.

Savjeti

Crne udovice se ne trebamo plašiti ali moramo biti oprezni ukoliko se nalazimo na mjestu poznatom kao njeno stanište i u vrijeme njene pojavnosti. U naseljima, u kojima je poznato da su se pojavljivale treba posebno obratiti pozornost na uređivanje okućnica, košenju trave i uklanjanje mjesta koja bi

bila pogodna kao stanište (kamenje, panjevi...). Kod sabiranja povrća, voća i ostalog bilja obavezno nositi rukavice i obuću, te obući jednodijelne kombinezone svijetle boje kako bi lakše zamijetili pauka. Preporuča se ne ostavljati komade odjeće i obuće (posebno papuče) na tlu na kojem pauk može biti prisutan. Izbjegavati izležavanje i valjanje na travi. Primjena insekticida često nema smisla jer je udovicu moguće i mehanički ukloniti. Na površini na kojoj je primjećen veliki broj crnih udovica u jednoj godini broj možemo smanjiti i prikupljanjem i spaljivanjem kokona sa malim paucima tijekom zimskih mjeseci. Time će broj u slijedećoj godini sigurno biti manji. Edukacija stanovništva o karakteristikama ovog pauka je najbolja zaštita od eventualnih uboda. Ukoliko pauka možemo prepoznati i ukoliko poznamo osnovne mjere opreza rizik od neželjenih posljedica njegovog prisustva je minimalan.